Thomas <de Aquino>: Summa theologiae: Pars secunda: prima pars
Mainz: Peter Schoeffer, 8. Nov. 1471

pfectū qꝺ eſt vltimus finis neceſſe ē ut appetat᷑
ut tēdēs ī bonū pfcm̄ qꝛ ſp inchoacō alicuius or-
diatur ad ꝯſūmacōnē ipiuſ. ſic pꝫ tā ī hꝭs q̄ ſūt
a natura q̄ꝫ ī hꝭs q̄ ſūt ab arte. et iꝺo ōis incho
acō pfectōis ordiatur in pfcōnē ꝯſūmatā que ē
vltimū finē. Scꝺo qꝛ vltimus finis ħ mō ſe ha-
bet in mouēdo appetitū ſic̄ ſe habꝫ in aliꝭs mo-
tionibꝫ p̄mus mouēs. manifeſtū ē aūt ꝙ ſcꝺe cauſe
ſm ſe mouētes nō mouēt niſi ꝓ ꝙ mouētur a p̄o
mouēte. vnde ſm appetibilia nō mouēt appeti-
tū niſi in ordine ad p̄mū appetibile qꝺ ē vltim⁹
finis. ¶ Ad. j. g̊ ꝺōm ꝙ actōnes ludicre nō or-
dinātur ad aliquē finē extrinſecū. ſꝫ tn̄ ordinan
tur ad bonū ipius ludētis ꝑut ſūt delcātes vel
reqⁱē pſtātes. bonū aūt ꝯſūmatū hoīs ē vltim⁹
finis eius. Et ſilr ꝺꝺ ad. ij. de ſciētia ſpeculatiua
que appetitur ut bonū qꝺdā ſpeculantis qꝺ ꝯp-
henditur ſub bono ꝯpleto qꝺ ē vltimus finis. ¶
Ad. iij. ꝺꝺ ꝙ non oꝫ ꝙ ſp aliquis cogitet de vltīo
fine qn̄cunqꝫ aliq̄d appetit vel opat᷑. ſꝫ v̓tus p̄me
intencōis que eſt reſpectu vltimi finis manet in
quolibꝫ appetitu cuiuſcunqꝫ rei eē ſi de vltīo fine
actu nō cogitetur. ſic̄ nō oportet ꝙ qui vadit ꝑ
viam in quolibꝫ paſſu cogitet de fine. vij⁹

Ad. vij. ſic ꝓceditur. viꝺꝛ ꝙ nō oīm hoīm ſit
vnus finis vltimus. maxime enī vere hoīs
vltimus finis eſſe incōmutabile bonū viꝺꝛ. ſꝫ q̄-
dam auͤtūtur ab incōmutabili bono peccanꝺo. nō
g̊ oīm hoīm ē vnus vltimus finis. ¶ P̄. ſm vnū
vltimū finē tota vita hoīs regl̓at᷑. Si g̊ eſſꝫ vn⁹
vltimus finis oīm hoīm ſequētur ꝙ in hoīibus
nō eſſent diuſa ſtudia viuēdi qꝺ pꝫ eſſe falſū. ¶
P̄. finis ē actōnis t̓minus. actōnes aūt ſūt ſin-
gulariū. hoīes aūt ꝛ ſi ꝯueniāt in natura ſpēi tn̄
differūt ſm ea q̄ ad indiuidua ptinēt. nō g̊ oīm
hoīm eſt vnus vltimus finis. ¶ Sed ꝯtra eſt qꝺ
aug̓ dicit. xiij. de tri. ꝙ oīes hoīes ꝯueniunt
in appetēdo vltimū finē q̄ ē btitudo. Rñſio. ꝺꝺ
ꝙ de vltimo fine poſſumus duplr̓ loqui. vno mō
ſm rōnē vltimi finiſ. Alio mō ſm id in quo finis
vltimi rō inuenitur. quātū g̊ ad rōnē finis vlti-
mi oīes ꝯueniūt in appetitu finis. qꝛ oīes ap
petūt ſuā pfectōnē adimpleri que ē rō vltimi fi-
nis ut ꝺcm̄ ē. ſꝫ quantū ad id in quo iſta rō inue
nitur nō oēs hoīes ꝯueniūt in vltimo fine. nā
quidā appetūt diuitias tanquā cōſūmatū bonū.
quidam vero voluptatē. quidā aūt qꝺcūqꝫ ali-
ud. ſic̄ ꝛ oīni guſtui delcābile ē dulce. ſꝫ quibuſdā
maxīe eſt delcābilis dulceꝺo vini. quibuſdā dul-
ceꝺo mellis aut alicuius taliū. illud tn̄ dulce oꝫ
eſſe ſimplr̓ melius delcābile in quo maxime de-
lcātur qui habꝫ optimū guſtū. et ſilr̓ illud bonū
oportꝫ eſſe ꝯpletiſſimū qꝺ tāq̄ꝫ vltimū finē appe-
tit hn̄s affectū bn̄ diſpoſitū. ¶ Ad. j. g̊ ꝺōm ꝙ
illi qui peccāt auͤtūtur ab eo in quo vere inuenit᷑
rō vltimi finis. nō aūt ab ipa vltimi finis intencō
ne quā q̄runt falſo in aliꝭs rebꝫ. ¶ Ad. ij. ꝺꝺ ꝙ
diuſa ſtudia viuēdi ꝯtingūt in hoīibꝫ ꝓpter di
uerſas res in quibꝫ queritur rō ſūmi boni. ¶ Ad
. iij. ꝺōm ꝙ ſi actōes ſint ſingulariū. tn̄ p̄mū pn̄-
cipiū agendi in eis ē natura que tendit ad vnū.

Ad. viij. ſic ꝓceditur. viꝺꝛ ut dictū eſt. viij⁹
ꝙ in vltimo fine hoīs oīa alia ꝯueniāt.
finis enī reſpondet pn̄cipio. ſꝫ id qꝺ ē pn̄cipiū ho
minū. ſ. deus eſt pn̄cipiū oīm alioꝝ. g̊ in fine ho-
minis oīa alia ꝯuicāt. ¶ P̄. dyoniſius dic̄ in li.
de di. no. ꝙ deus ꝯūtit oīa ad ſeipm̄ tāq̄ꝫ ad vl
timū finē. ſꝫ ipe ē etiā vltimus finis. qꝛ ſolo ipo
fruendū eſt ut aug̓ dicit. g̊ in fine vltimo hoīſ
etiā alia ꝯueniūt. ¶ P̄. finis vltimus hoīs ē ob-
iectū volūtatis. ſꝫ obiectū volūtatis ē bonū vlē
qꝺ ē finis oīm. g̊ neceſſe ē ꝙ in vltimo fine hoīs
oīa ꝯueniāt. ¶ Sꝫ ꝯtra ē ꝙ vltimus finis ho-
minū eſt btitudo quā oēs appetūt ut aug̓ dicit.
ſꝫ nō ꝯueit alia aīalia rōnis expertia ut btā ſint
ſic̄ aug̓. dic̄. lxxxiij. queſtionū. nō g̊ in vltīo fine
hoīs oīa alia ꝯueniūt. Rñſio. ꝺꝺ ꝙ ſic̄ phꝯ
dicit in. ij. phi. et in. v. meth. finis ꝺꝛ duplr̓. ſ. cui⁹
et quo id ē ipa res in q̄ rō boni inueitur et vſus ſi
ue adepcō illius ſic̄ ſi dicamus ꝙ motus corpiſ
g̓uis finis ē locus inferior ut reſ vel ħ qꝺ ē eſſe in
loco inferiori ut vſus. et finis auari ē vel pecunia
ut res vel poſſeſſio pecunie ut vſus. Si g̊ loq̄mur
de vltimo fine hoīs quātū ad ipam rem q̄ ē finis
ſic in vltimo fine hoīs quātū ad ipam rem que ē
finis oīa alia ꝯueniūt. qꝛ deus ē vltimus finis
hoīs et oīm aliaꝝ rerū. Si aūt loq̄mur de vltīo
fine hoīs quātū ad ꝯſecutionē finis. ſic in fine
hoīs non ꝯuicant creature irrōnales. nā homo
et alie rōnales creature ꝯſecūtur vltimū finē in
quātū pticipāt aliquā ſilitudinē dei ſm ꝙ ſūt vel
viuūt vel ꝯgnoſcūt. Et ꝑ ħ pꝫ reſponſio ad ob-
iecta. nā btitudo noīat adepcōnē vltimi finis.

Questio

Eīnde ꝯſiderādū ē de btitudie. ¶ Pri
quidē in quibꝫ ſit. ¶ Scꝺo q̄d ſit. ¶
Tercō q̄liter eā ꝯſequi poſſumus. ¶
Circa p̄mū q̄rūtur octo. ¶ Prio vtrū
btitudo ꝯſiſtat in diuitiꝭs. ¶ Scꝺo vtrū in hono
ribꝫ. ¶ Tercō vtrū in fama ſiue glīa. ¶ Quar-
to vtrū in ptāte. ¶ Quīto vtrū in aliquo corpis
bono. ¶ Sexto vtrū in voluptate ¶ Septīo vtrū
in aliquo bono anime ¶ Octauo vtrū in aliquo
bono creato

Ad. j. ſic ꝓceditur. viꝺꝛ ꝙ bti-
tudo hoīs in diuitiꝭs ꝯſiſtat. cū enī btitu
do ſit vltimus finis hoīs in eo ꝯſiſtit qꝺ maxīe
in affcū hoīs dn̄atur. hmōi aūt ſūt diuitie. Di
citur aūt eccīaſtes. x. pecunie obediūt oīa. g̊ in
diuitiꝭs btitudo hoīs ꝯſiſtit. ¶ P̄. ſm boetium
in. iij. de ꝯſolacōne. btitudo ē ſtatus oīm bono-
rū ꝯgregacōne pfcūs. ſꝫ in pecuniꝭs oīa poſſideri
videtur. qꝛ ut phꝯ dicit in. v. eth. ad ħ nūmuſ
inuētus eſt ut ſit q̄ſi fideiuſſor hn̄di ꝓ eo qꝺ cūqꝫ
homo voluerit. g̊ in diuitiꝭs btitudo cōſiſtit. ¶
P̄. deſideriū ſūmi boni cū nunq̄ꝫ deficiat viꝺꝛ eſſe
infinitū. et hoc maxime in diuitiꝭs qꝛ auarus nō
impletur pecunia. ut ꝺꝛ eccī. x. g̊ in diuitiꝭs btitu
do ꝯſiſtit. ¶ Sꝫ ꝯtra. bonū hoīs in retinēdo bti
tudinē magis exiſtit q̄ꝫ in emittendo ipam. Sꝫ
ſic̄ boetius dicit in. iij. de ꝯſolacōne. diuitie effun
dendo magis q̄ꝫ coacuando melius nitēt. Siqui
dē auaricia ſp odioſos claros largitas facit. g̊
in diuitiꝭs btitudo nō conſiſtit. Rñſio. ꝺōm ꝙ

TECHNISCHE UNIVERSITÄT DARMSTADT
http://tudigit.ulb.tu-darmstadt.de/show/inc-v-85/0004
Universitäts- und Landesbibliothek Darmstadt